

Πατριαρχείο Μόσχας και Οικουμενική Κίνηση*

Ίσχυρὸ ἀντι-οικουμενιστικὸ ρεῦμα ἐντὸς τῆς Ρωσίας

α. Χαρακτηριστικὴ ἐπέτειος

Προσφάτως, τὴν 3ῃ Ἰουνίου, ἐωρτάσθηκε στὴν Μόσχα ἡ ἐπέτειος τῶν 50 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ «Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων» (*Department of External Church Relations*) τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας μὲ τὴν συμμετοχὴ καὶ ἐπιφανῶν πολιτικῶν προσωπικοτήτων τῆς Ρωσίας.

Ἡ ὑπὸ τὸν Λένινγκραντ κ. Νικόδημο ἀντιπροσωπία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας στὴν Γ' Γενικὴ Συνέλευσι τοῦ «Π.Σ.Ε.» (Νέο Δελχί Ἰνδιῶν, 1961).

Ὁ νῦν Πρόεδρος τοῦ «Τμήματος» μητροπολίτης Σμολένσκ καὶ Καλλίνικραντ κ. Κύριλλος ἀνεφέρθη στὴν προεδρία τοῦ γνωστοῦ Οἰκουμενιστοῦ μητροπολίτου Λένινγκραντ κ. Νικόδημου (†1978), ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸν κ. Κύριλλο, ἐξήγαγε τὴν Ρωσικὴ ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσι, κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ '60, διὰ τῆς ἐγκαθιδρύ-

σεως σχέσεων μὲ τὸ Βατικανὸ καὶ τῆς εἰσόδου στὸ «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»).

Στὴν ἐπέτειο αὐτὴ ἦσαν παρόντες ἀντιπρόσωποι τοῦ «Π.Σ.Ε.» καὶ τοῦ «Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν» («Κ.Ε.Κ.»), οἱ ὁποῖοι συνεχάρησαν τοὺς ὑπευθύνους τοῦ «Τμήματος» γιὰ τὴν οἰκουμενιστικὴ τους δέσμευσι καὶ δραστηριότητα.

Πράγματι,

«μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν, ἡ ἡγεσία τῆς (ρωσικῆς) ἐκκλησίας ἔχει δεῖξει τὴν αὐξανομένη της ὑποστήριξι γιὰ τὴν οἰκουμενικὴ κίνησι, ἐνδυναμώνουσα τὴν ἐπίδρασι τοῦ “τμήματος” - τὸ ὁποῖο εἶναι “φιλο-οικουμενιστικὸ” - καὶ τὸ ὁποῖο συχνὰ εὐρίσκεται σὲ διαμάχη μὲ συντηρητικούς, πού τὸ κατηγοροῦν γιὰ συν-ενοχίε στὴν “αἵρεσι” τοῦ οἰκουμενισμοῦ»¹.

Οἱ Οἰκουμενισταὶ λοιπὸν τῆς Γενεῆς γνωρίζουν λίαν καλῶς, ὅτι ἐντὸς τῆς Ρωσίας ὑπάρχουν «συντηρητικοί» Ὁρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πλήρη ἐπίγνωσι τῆς αἰ-

ρετικῆς φυσιογνωμίας τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ κατηγοροῦν τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας ὡς οἰκουμενιστικό.

Τὶ ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τὸν ἀντι-οικουμενισμὸ στοὺς κόλπους τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας;

Ἄς παρακολουθήσωμε μία σειρά προσφάτων γεγονότων, γιὰ νὰ ἐξαγάγωμε λίαν σημαντικὰ συμπεράσματα.

β. «Τὸ πλέον ἀκανθῶδες θέμα»

Μετὰ τὴν πτώσι τοῦ Κομμουνισμοῦ, τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων μὲ τοὺς ἑτεροδόξους εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ἓνα στὴν Ρωσία.

Ἰσχυρὲς φωνὲς Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἰδίως ὅμως Μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν θεολόγων, καλοῦν τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ «Π.Σ.Ε.» καὶ νὰ παύσῃ τὴν συμμετοχὴ του στὴν αἰρετικὴ Οἰκουμενικὴ Κίνησι.

Τὸ πρόβλημα ἔγινε τόσο ἐπιτακτικό, ὥστε ἀνάγκασε τὴν Θεολογικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ρωσικῆς Συνόδου νὰ συνέλθῃ ἐφέτος στὶς ἀρχὲς τοῦ Φεβρουαρίου ἐπὶ τριήμερον στὴν Μονὴ Ἁγίας Τριάδος - Ἁγίου Σεργίου, πλησίον τῆς Μόσχας, μὲ **μοναδικὸ θέμα τὸν Οἰκουμενισμὸ.**

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ (ἀποτελουμένη ἀπὸ 36 μέλη: ἐπισκόπους, κληρικούς καὶ λαϊκοὺς θεολόγους), **ἐπανεδεδαίωσε τὴν οἰκουμενιστικὴν δέσμευσιν** τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, πρὸς ἐκπλήρωσιν «τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἐνότητα», ἐπαναλαμβάνουσα τὶς γνωστὰς οἰκουμενιστικὰς δικαιολογίας περὶ «μαρτυρίας» τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων κλπ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ κατήρτισε ἐπίσης ὁδηγίαις, βάσει τῶν ὁποίων ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας θὰ ἀπαντήσῃ στοῦ κείμενο τοῦ «Π.Σ.Ε.» **«Κοινὴ Κατανόησις καὶ Θεώρησις»** τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως².

Τέλος, ἡ Ἐπιτροπὴ - διὰ τοῦ Προέδρου τῆς μητροπολίτου Μίνσκ καὶ Σλοῦτσκ κ. Φιλαρέτου - ἐθεώρησε, ὅτι οἱ ἀντιδρῶντες στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι ὑποκινοῦνται ἀπὸ ἄγνοια ἢ παραπληροφόρησι καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὡς ἓνα βασικὸ καθήκον τῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ὠρίσθηκε ἡ ἐνημέρωσις τῶν πιστῶν γιὰ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι.

Ὅμως, οἱ Οἰκουμενισταὶ τῆς Γενεύης ἔχουν βαθεῖαν ἐπίγνωσιν, ὅτι
«εἶτε συμβῆ αὐτὸ εἶτε ὄχι, τὸ θέμα τῶν σχέσεων μὲ τὶς μὴ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες παραμένει τὸ πλέον ἀκανθῶδες γιὰ τὴν κρατοῦσα ἐκκλησία τῆς Ρωσίας»³.

γ. «Πλήρως δεσμευμένη μὲ τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησι»

Εἰδῶ θὰ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ ἀντιφατικότης τῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία τὸ 1994 εἶχε προτείνει διὰ τοῦ Προέδρου τῆς μητροπολίτου Μίνσκ καὶ Σλοῦτσκ κ. Φιλαρέτου στὴν Σύνοδο τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου νὰ **ἀποσυρθῇ ἡ Ἐκκλησία τους ἀπὸ τὸ «Π.Σ.Ε.»**, τὸ **«Κ.Ε.Κ.»**, τὸ **«Οἰκουμενικὸ Συμβούλιο Εὐρωπαϊκῆς Νεολαίας»** καὶ **ἄλλους οἰκουμενιστικὸς ὀργανισμοὺς**, ἐξ αἰτίας τῆς αὐξανομένης «ιεραποστολικῆς δραστηριότητος» μὴ ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν στοῦ ἔδαφος τῆς Ρωσίας⁴.

Είναι αξιοπαρατήρητον, ότι αὐτὴ ἡ πρότασις, «γὰρ νὰ μειωθοῦν στὸ ἐλάχιστο οἱ οἰκουμενικὲς δεσμεύσεις τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας», ὅπως ἐδήλωσε κληρικό μέλος τῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς,

«ἀπέδλεπε στὴν ἱκανοποίηση ὄχι μόνο τῶν συντηρητικῶν κύκλων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἀλλὰ καὶ τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκ συστήματος ἀντιτίθεται σὲ ὁποιαδήποτε ἐπαφὴ καὶ συν-εργασία τῶν ὀρθοδόξων μὲ ἑτεροδόξους» καὶ εἶναι «ἄτεγκτος πολέμιος τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως»⁵.

Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας (120 μέλη) συνῆλθε ἀπὸ τῆς 29ης Νοεμβρίου ἕως τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1994 πολιτ. ἡμερ. στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Δανιὴλ στὴν Μόσχα καὶ ἀσχολήθηκε, μεταξὺ ἄλλων καὶ μὲ τὴν ἀνωτέρω Εἰσήγησι τῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ σχετικὴ συζήτησις ἐγένετο τὸ Σάββατο, 3ῆ Δεκεμβρίου,

«μέσα σὲ τεταμένη ἀτμόσφαιρα, τὴν ὁποία εἶχε δημιουργήσει ἡ ἀναμέτρηση προοδευτικῶν καὶ συντηρητικῶν στοιχείων τῆς Ἱεραρχίας»⁶.

Τελικῶς, ἡ Σύνοδος ἀπέρριψε τὴν Εἰσήγησι τῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἀπεφάσισε

«ὅπως, πρὸς τὸ παρόν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας παραμένει στοὺς ἀνωτέρω Ὄργανισμοὺς καὶ συνεχίσει τὴ συνεργασία της μὲ αὐτούς»⁷.

Εἶναι πάντως ἰδιαιτέρως σημαντικὸ, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ἱεραρχία σὲ ἓνα κείμενο ὁκτῶ παραγράφων ἀνεφέρθη, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ στὰ ἑξῆς:

– «ἔκρινε σκόπιμο νὰ ἐπανεκτιμήσει τὶς περιστάσεις πού εἶχαν ὠθήσει τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας τὸ 1961, νὰ ἐνταχθεῖ στὸ ΠΣΕ, κατὰ τὴν Γ' Γενικὴ Συνέλευσι τοῦ Νέου Δελχί»⁸.

– «ἀποφάσισε ἐπίσης νὰ προβῆ σὲ μιὰ ἐμβάθυνση τῶν θεολογικῶν προϋποθέσεων τῆς συμμετοχῆς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας στοὺς διαχριστιανικοὺς Ὄργανισμοὺς»⁸.

– ὠμολόγησε τὴν ὕπαρξι «διαστάσεως, ἐγερθείσης ἐπὶ τοῦ παρόντος σχετικῶς μὲ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τοὺς διεθνεῖς Χριστιανικοὺς ὀργανισμοὺς»⁹.

– ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκη ἐκθέσεως ὅλων τῶν θεμάτων, «τῶν προξενούντων ἀνησυχίαν εἰς τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, διὰ τὴν συμμετοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν, εἰς ἐπιμελῆ θεολογικὴν, ποιμαντικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀνάλυσιν καὶ ἐπαναθεώρησιν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπιλύσεως τῆς συγχύσεως τῶν πιστῶν, διὰ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς συμμετοχῆς ἡμῶν καὶ μαρτυρίας εἰς τοὺς δια-Χριστιανικοὺς ὀργανισμοὺς»⁹.

– ἐδήλωσε, ὅτι προσωρινῶς «τὸ ζήτημα τῆς ὀρθότητος ἢ μὴ ὀρθότητος τῶν προσευχῶν μὲ τοὺς ἑτεροδόξους» «ἐπαφίεται ἐπίσης εἰς τὴν διάκρισιν τῆς Ἱεραρχίας... καὶ τῶν ἐπαρχιούχων ἱεραρχῶν»⁹.

Ὁ μητροπολίτης Σμολένσκ καὶ Καλλίνιγκραντ κ. Κύριλλος μὲ Μουφτή ἀπὸ τὸ Νταγκεστάν σὲ Διαθρησκειακὴ συνάντησι (Μόσχα, 1994).

Μετὰ τὴν Σύνοδο αὐτή, ὁ μητροπολίτης Σμολένσκ καὶ Καλλίνιγκραντ κ. Κύριλλος ἔδωκε συνέντευξι τύπου τὴν 5η Δεκεμβρίου 1994 καὶ ἐτόνισε τὰ ἑξῆς:

– «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας εἶναι πλήρως δεσμευμένη μὲ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι»¹⁰.

– «κατὰ τὸ δυνατό, θὰ συνεχίσει νὰ διατηρεῖ σχέσεις μὲ διά-

φορες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες καὶ Ὁμολογίες»¹⁰.

– δὲν τίθεται κἄν ζήτημα ἀλλαγῆς τοποθετήσεως καὶ σχέσεως ὡς πρὸς τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι στὸ ἐγγὺς μέλλον¹¹.

– ἀνεγνώρισε τὸ δικαίωμα ἀντιθέτου τοποθετήσεως σὲ κληρικούς καὶ λαϊκούς, μέσα ὅμως σὲ ἓνα πνεῦμα ἀγάπης καὶ κατανοήσεως· ἀρκεῖ νὰ μὴ δημιουργῶνται «σχίσματα ἢ σκάνδαλα», «ἐντάσεις καὶ διαιρέσεις»¹¹.

δ. «Πίσεις στρατευμένων θεμελιοκρατῶν»;

Θεωροῦμε ἀπολύτως ἀναγκαῖο νὰ σχολιάσωμε ἐν παρενθέσει, γιὰ νὰ μὴ μείνη ἀπαράτηρο, ὅτι οἱ ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενισταὶ τῆς Γενεύης, ποὺ ἀνήκουν στὴν «Μόνιμη Ἀντιπροσωπεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου» στὴν ἔδρα τοῦ «Π.Σ.Ε.», ἔσπευσαν νὰ προλάβουν πιθανὴ «ὑποχώρησι» τῆς Μόσχας στὰ θέματα Οἰκουμενισμοῦ!

Οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ ὄχι μόνον δὲν θεωροῦν ἀναγκαῖα τὴν συναίνεσι τῶν εὐσεβῶν στὶς λεγόμενες Διαχριστιανικὲς δραστηριότητές τους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑβρίζουν σκαϊότατα¹², χαρακτηρίζοντες αὐτοὺς μὲν ὡς «στρατευμένους θεμελιοκράτας» (φουνταμενταλιστάς), τὴν δὲ ἀντιαιρετικὴν στάσι τῆς Συνοδικῆς καὶ Πατερικῆς Παραδόσεως ὡς «παρωχημένα πρότυπα»!

«Πλὴν ὅμως, δὲν πρέπει νὰ παραθεωρηθεῖ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὑποχώρησι τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας (ἀλλὰ καὶ ὁποιασδήποτε ἄλλης Ἐκκλησίας), μπροστὰ στὶς πίσεις στρατευμένων θεμελιοκρατῶν, ὄχι μόνον τὴν ὀδηγεῖ ἀναπόφευκτα σὲ ἀπομόνωσι, ἀλλὰ καὶ συντελεῖ στὴν προσκόλλησή της σὲ παρωχημένα πρότυπα, ποὺ βάζουν τροχοπέδη στὴν υπεύθυνη μαρτυρία καὶ διακονία της μέσα στὸν σύγχρονο κόσμῳ»¹³.

Οἱ Οἰκουμενισταὶ τοῦ Φαναρίου ὄχι μόνον δὲν τηροῦν τὸ θεμελιῶδες καθήκον τους, ποὺ εἶναι – ὅπως οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦν – «ἡ πλήρης ἐνημέρωσι τῶν πιστῶν ὡς

πρὸς τὴν πορεία καὶ ἐξέλιξη τῶν διαλόγων»¹⁴, ἀλλὰ καὶ καταφέρονται ἐναντίον τῶν εὐσεβῶν ἀντι-οικουμενιστῶν!

Ἔτσι ὁμως φαίνεται νὰ λησμονοῦν, ὅτι ὁ εὐσεβὴς Λαὸς τοῦ Θεοῦ ἦταν πάντοτε ὁ φύλαξ τῆς Ἁγίας Πίστεως καὶ ὁ **«ὑπερασπιστὴς τῆς Θρησκείας»¹⁵** καὶ «αὐτὸ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἦτοι αὐτὸς ὁ Λαὸς», ἔχει δικαίωμα νὰ κρινῆ καὶ ἀπορροίψῃ τὶς ἐνέργειες τῶν ποιμένων του, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω νὰ καθαιρέσῃ αὐτούς, ὅταν δὲν ὀρθοδοξοῦν!

Τὸ κῦρος ἐν προκειμένῳ τῆς ἀπόψεως τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ εἶναι ἀναμφισβήτητο:

«Πολὺ συχνὰ τὸ μέτρον τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ μαρτυρία τῆς μειωσιφίας. Εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία τὸ “μικρὸν ποίμνιον”. Ἰσως ὑπάρχουν περισσότεροι ἑτερόδοξοι παρὰ ὀρθόδοξοι. Εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαπλωθοῦν οἱ αἰρετικοὶ παντοῦ, *ubique*, καὶ νὰ καταλήξῃ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἱστορίας ἢ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν ἔρημον. Αὐτὸ συνέβη κατ’ ἐπανάληψιν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ συμβῆ καὶ πάλιν»· «ὀλόκληρον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαληθεύῃ, καὶ μάλιστα τὸ δικαίωμα ἢ μᾶλλον τὸ καθῆκον νὰ ἐπιβεβαιώνῃ»· «τὸ καθῆκον ὑπακοῆς παύει ὅταν ὁ ἐπίσκοπος παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὸν καθολικὸν κανόνα καὶ ὁ λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κατηγορήσῃ ἀκόμη δὲ καὶ νὰ τὸν καθαιρέσῃ»¹⁶.

Στὴν Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν Διοικήσεων **«ὑπόκεινται στὴ δοκιμὴ τοῦ σώματος»** καὶ **«ἡ ἱεραρχικὴ κεφαλὴ ἢ ἐξουσία δὲν ἀποφαίνεται *ex sese* ἀλλὰ *ex consensu ecclesiae*»¹⁷**.

Κριτήριον ὀρθοδοξίας τῆς λεγομένης Διαχριστιανικῆς καὶ Διαθρησκειακῆς Κινήσεως εἶναι τὸ χαρισματικὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι οἱ «χριστιανοὶ διπλωμάται», οἱ «εἰδικευμένοι» καὶ οἱ «τεχνοκράται» τῆς Γενεύης, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὡς «ἐπάγγελμα» τὸν Οἰκουμενισμό.

Ἡ μὴ ἐνημέρωσις τῶν εὐσεβῶν, ἡ μὴ ἀναγνώρισις δικαίωματος γνώμης καὶ ἀντιδράσεως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ καθύβρισις καὶ περιφρόνησις των ἀποτελεῖ κραυγαλέα κατάλυσι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας!

Βετερᾶνος Οἰκουμενιστῆς ἐξέφρασε αὐτὴν τὴν ὄντως ἐκκλησιολογικὴ τραγωδίαν μὲ τὸν πιὸ σαφῆ τρόπο:

«Ὁ ὀρθόδοξος λαὸς δὲν γνωρίζει τίποτε γιὰ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησιν... Ἀλλ’ ἴσως εἶναι τυχερὴ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησι ὅτι ὁ ὀρθόδοξος πληθυσμὸς δὲν γνωρίζει τί γίνεται (πράγματι) στὴν Γενεύη»¹⁸.

Τέλος, οἱ ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενισταὶ τῆς Γενεύης ἐπικαλοῦνται, γιὰ νὰ συγκρατήσουν τὶς Τοπικὰς Ἐκκλησίας ἀπὸ πιθανὴν **«ὑποχώρησι»**, καὶ τὴν δῆθεν **«πανορθόδοξον δέσμευσιν ἔναντι τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως»** καὶ παραπέμπουν στὴν λεγομένην **«Γ’ Πανορθόδοξον Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν τοῦ 1986»¹⁹**.

Ἄλλ’ εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῶν λεγομένων Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων

«ἔχουν εἰσηγητικὸν χαρακτῆρα πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνο-

Ο πατριάρχης κ. Ἀλέξιος με τὸν Ραββίνο Ἄρθουρ Σνέιερ στὸ Ἴδρυμα «Ἐκκλησιῶν Συνειδήσεως» (Νέα Ὑόρκη τῶν Η.Π.Α., 1993).

θαίρετα), ὑβρίζοντες καὶ ὑποτιμῶντες τοὺς ἑτεροδόξους, ἐνώνουνται ἐν τῇ πράξει με τοὺς

Μήπως εἴμεθα ὑπερβολικοί;

Πέρισι, ἐπὶ τῇ εἰδήσει ὅτι ὁ πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος θὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Βατικανό, ὁ καθηγητὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας τῆς Ἁγίας Πετρούπολεως κ. Βλαδίμηρος Φεντόροβ ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς ἐκκλησιαστικὰ/ἀποκαλυπτικὰ:

«Πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια, ὅταν ἄκουα τὸν ἀείμνηστο μητροπολίτη Νικόδημο νὰ ὀμιλεῖ περὶ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, ἤμουν πολὺ αἰσιόδοξος. Εἶχε ἀπόψεις σωστότατες. Σήμερα ὀφείλομε νὰ καταλάβωμε ὅτι Καθολικοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι εἴμεθα δύο τμήματα μιᾶς μοναδικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἤδη ὑπάρχουσα εὐχαριστιακὴ ἐνότης...»^{22!}...

Κατακλείομε τὴν παρένθεσι αὐτὴ με τὴν προοπτικὴ ἐπανόδου στὴν κριτικὴ τῶν ἀπόψεων τῶν ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν τῆς Γενεύης, διότι ὅσα ἀνεφέρθησαν ἦσαν ἐνδεικτικὰ καὶ μόνον τοῦ καταντήματός των.

Προσφάτως ἄλλωστε δὲν ἀπέκρυψαν τὴν ἀνακούφισί τους γιὰ τὴν κοίμησι τοῦ μητροπολίτου Ἁγίας Πετρούπολεως κ. Ἰωάννου Snychev († 2.11.1995), ἐμπροσσωποῦντος - κατ' αὐτοὺς - «στὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας του τὴν ἄκρως συντηρητικὴ καὶ ἀπομονωτικὴ πτέρυγα», ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανοποίησί τους γιὰ τὴν ἐκλογή, ὡς διαδόχου τοῦ κοιμηθέντος, τοῦ ἀπὸ Ροστώφ καὶ Νοβοτσερκάσκ κ. Βλαδιμήρου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται - κατ' αὐτοὺς - «ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν προκατόχου του, Ἱεράρχης εὐρέως ὀρίζοντος, ἀνοικτὸς στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν»^{23!}...

δον» καὶ ὅτι «δὲν ἔχουν ἄμεσον δεσμευτικὸν κύρος διὰ τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, πρὶν ἢ ἀποφανθῇ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος»²⁰.

Ἡ δὲ ἀντίθετος ἀπόφασις (ἐν ὑποσημειώσει καὶ περιθωρίῳ!)²¹ τῆς «Διασκέψεως» τοῦ 1986, γιὰ «ἄμεσον ἐφαρμογὴν» τῶν ψηφισθέντων κειμένων «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν Κόσμον» (Γ) καὶ «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις» (Δ), ἐκφράζει ἀκριβῶς τὸν πραξικοπηματικὸν χαρακτῆρα τῶν οἰκουμενιστικῶν διαδημάτων, ὀδηγούντων de facto σὲ καταστάσεις μὴ ἰάσιμες πλέον.

Τίθεται λοιπὸν τὸ ἐξῆς καταλυτικὸ ἐρώτημα: γιὰ ποῖο ad referendum πρὸς τὴν λεγομένη Μεγάλη Σύνοδο ὀμιλοῦν οἱ δυστυχεῖς Οἰκουμενισταί, ὅταν χωρὶς ἐπιφύλαξι καὶ κυριολεκτικῶς ad placitum (αὐ-

ε. Ἐλπιδοφόρος ἀντι-οικουμενιστικὴ συνέχεια

Κατὰ τὴν πρόσφατο κρίσι στὶς σχέσεις Μόσχας καὶ Φαναρίου γιὰ τὸ θέμα τῆς Ἑσθονίας²⁴ ἀνεξωπυρωθῆ ὁ ἀντι-οικουμενισμὸς στὴν Ρωσία.

Διάφοροι παράγοντες, ἐντὸς τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου, ἐθεώρησαν ὡς εὐκαιρία νὰ ἀπευθυνθοῦν στὴν ἡγεσία τῆς ἐκκλησίας τους, μὲ τὴν αἴτησι νὰ μεταφερθῆ ἡ διάστασις ἀπὸ τὸ Κανονικὸ πλαίσιο στὸ μείζον θέμα Πίστεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Μία τέτοιου εἴδους «Ἐκκλησι» (14/27.2.1996), ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν πατριάρχη κ. Ἀλέξιο καὶ ὑπογεγραμμένη ἀπὸ «Κληρικούς καὶ λαϊκοὺς τῆς Ἐπαρχίας Ἁγίας Πετρούπολεως», μᾶς ἐκοινοποιήθη.

Ἀπαντήσαμε μὲ ἐκτενῆ ἐπιστολὴ (10.4.1966 ἐκ. ἡμ.), τῆς ὁποίας παραθέτουμε τὸ μεγαλύτερο μέρος, λόγῳ τῆς ἐπικαιρότητος καὶ σπουδαιότητός της:

«... Ἐχω λάβει τὸ ἀπὸ 18.2/2.3.1996 εὐχετήριο καὶ ἐνημερωτικὸν γράμμα Σας μαζί με τὴν "Ἐκκλησι" πρὸς τὸν πατριάρχη Μόσχας, ὡς καὶ τὸ φυλλάδιον "Περὶ Πνευματικῆς Φρονήσεως" (τεῦχος 1) καὶ Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν καλωσύνην καὶ τὸν κόπον Σας.

Μὲ ιδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἐνημερωνόμεθα διὰ τὸ θέμα τῶν σχέσεων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μόσχας καὶ μὲ ἱκανοποιῆσαι πληροφοροῦμεθα διὰ τὸν αὐξανόμενον ἀντικοιμενισμὸν ἐντὸς τῆς Ρωσίας.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ὅμως νὰ Σᾶς ἐκθέσω μερικὰς ἀπλᾶς σκέψεις ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς ἐπιστολῆς Σας.

α) Ἡ διακοπὴ τοῦ μνημοσύνου τοῦ πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Μόσχας δὲν εἶναι οὐσιαστικῶς ἐλπιδοφόρος διὰ μίαν διακοπὴν κοινωνίας λόγῳ θεμάτων Πίστεως, διότι μὴ λησμονήτε, ὅτι ὁ κ. Ἀλέξιος εἶναι ἐκ τῶν πρωτοπόρων τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, συνειδητῶς καὶ πλήρως ἐντεταγμένος εἰς τὸ ἰδεῶδες τῆς λεγομένης Οἰκουμενιστικῆς καὶ Διαχριστιανικῆς Κινήσεως.

β) Ὁ πατριάρχης Μόσχας ἔχει τερασίαν εὐθύνην διὰ τὴν πῶσιν τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τοὺς κυρίους ἡγέτας, διότι ὄχι μόνον οὐδέποτε διεμαρτυρήθη διὰ τὴν πρωτοφανῆ ἐκτροπὴν των εἰς τὴν παναίρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνθαρρύνει εἰς αὐτὴν ἔργῳ καὶ λόγῳ.

γ) Ὁ πατριάρχης κ. Ἀλέξιος ἐπιδεικνύει μίαν μεγάλην εὐαισθησίαν εἰς τὰ θέματα Κανονικῆς Τάξεως, ἢ ὅποια θὰ ἦτο θεδαίως ἐπαινετῆ, ἂν ἐφηρμοζετο ταυτοχρόνως καὶ πρωτίστως εἰς τὰ θέματα τῆς Πίστεως, ἢ ὅποια δεινῶς πλήττεται ἀπὸ τοὺς προαναφερθέντας Οἰκουμενιστὰς ἡγέτας.

δ) Εἶναι ἀπορίας ἄξιον, πῶς ὁ κ. Ἀλέξιος δὲν ἔσπευσε πέρυσι τὸν Ἰούνιον νὰ διακόψῃ τὸ μνημοσύνον τοῦ κ. Βαρθολομαίου, ὅταν ὁ τελευταῖος συνυπέγραψεν εἰς τὸ Βατικανὸν μὲ τὸν Πάπαν κείμενον πίστεως (τὸ "Κοινὸ Ἀνακοινωθέν"), διὰ τοῦ ὁποίου κηρύσσεται πληθὺς αἰρέσεων καὶ γίνεται ἀποδεκτὴ μὲ τὸν πλέον ἐπίσημον τρόπον ἡ λεγομένη "Βελεμένδιος Ἐνωσις" (Λίβανος, Ἰούνιος 1993).

ε) Ὁ πατριάρχης Μόσχας δὲν μᾶς δίδει ἐλπίδας δι' ἀνάληψιν σοβαροῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, διότι πρῶτον συμπράττει εἰς τὴν πανορθόδοξον συλλογικὴν δραστηριότητα ὑπὲρ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ τὴν συμμε-

τοχήν εἰς τὸ “Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν”, ὡς καὶ ἄλλων οἰκουμενιστικῶν Ὄργανισμῶν.

στ) Σᾶς ὑπενθυμίζω, ὅτι τὴν στιγμὴν καθ’ ἣν ὁ κ. Βαρθολομαῖος εὐρίσκετο πέραν εἰς τὴν Ρώμην, συλλειτουργῶν καὶ συμπροσευχόμενος καὶ συνυπογράφων μὲ τὸν Πάπαν, ὁ πατριάρχης κ. Ἀλέξιος ἀκριβῶς τὴν 28ην Ἰουνίου 1995 ἐπεσκέπτετο τὴν ἔδραν τοῦ “Π.Σ.Ε.” καὶ τοῦ “Κ.Ε.Κ.” (Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν) εἰς τὴν Γενεύην, μαζὶ μὲ τοὺς ἀρχιερεῖς Σμολένσκ κ. Κύριλλον, Βερολίνου κ. Θεοφάνην καὶ Χερσῶνος κ. Γουρίαν. Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ “Π.Σ.Ε.” ὁ κ. Ἀλέξιος “διεβεδαίωσε τοὺς παρισταμένους ὅτι ἡ στρατεύση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἐστὶ μεγάλη ὑπόθεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ παραμένει ἀκεραία” (περιοδ. “Ἐπίσκεψις”, ἀριθ. 521/31.8.1995, σελ. 4).

ζ) Ταπεινὴ μου ἄποψις εἶναι, ὅτι ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ πράξῃ τὸ καθήκον του εἰς τὰς κρισίμους αὐτὰς στιγμὰς καί, ἔχων πλήρη ἐπίγνωσιν, ὅτι πρόκειται δι’ ἄκρως σοβαρὰ θέματα Πίστεως, νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ποιμένας, οἱ ὅποιοι ἔχουν διαβρωθῇ ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκκλησιολογικὴν αἵρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἦτο ἀνέκαθεν ὁ φύλαξ καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας (Πατριάρχαι Ἀνατολῆς, 1848).

η) Σᾶς ὑπενθυμίζω τὴν μεγάλην ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸν 1στ’ καὶ τὸν 1η’ αἰῶνα εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν Ρωσίαν αἱ Ὁρθόδοξοι Ἀδελφότητες ἔσωσαν τὴν καθαρότητα τῆς Πίστεως καὶ ἀπετέλεσαν πραγματικὰς ἐπάλξεις τῆς Ἀληθείας ἔναντι ἐνὸς ἐξησθημένου ἐπισκοπάτου εἰς τὰς προσαθείας τῆς αἰρετικῆς Ρώμης νὰ ἐκλατινίσῃ τὸν λαὸν (“Οὐνία” Βρέσδης, 1595-96 κ. ἔ.).

θ) Ὡς ἐκ τούτου, θὰ ἦτο εὐλογία πράγματι Θεοῦ νὰ ἐνωθοῦν οἱ ἀπανταχοῦ ἀντι-οικουμενισταὶ εἰς ἓν σῶμα, ὄχι βεβαίως ἐφαρμόζοντες ἓνα - ὡς γράφεται εἰς τὴν “Ἐκκλησιν” - “ὀρθόδοξον οἰκουμενισμόν”, διότι ἀπλούστατα δὲν ὑπάρχει ὀρθόδοξος Οἰκουμενισμός, ἀλλὰ ἐκφράζοντες μὲ δυναμικὸν τρόπον τὴν Οἰκουμενικότητα καὶ Καθολικότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὴν πλήρη ἀντίθεσίν των πρὸς τὴν γυμνὴ τῇ κεφαλῇ καὶ ἐπ’ Ἐκκλησίας κηρυττομένην πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως αἵρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἀπὸ τοὺς πατριάρχας δυστυχῶς Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Μόσχας.

ι) Σᾶς ὑπενθυμίζω, ἐν κατακλείδι, πρὸς βαθυτέραν συνειδητοποίησιν τῆς σοβαρότητος τῶν πραγμάτων, ὅτι ὁ Ὅσιος Θεόδωρος Στουδίτης - ἐκφράζων ἄριστα τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας - λέγει: “Ἐχθροὺς γὰρ Θεοῦ ὁ Χρυσόστομος οὐ μόνον τοὺς αἰρετικούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοιοῦτους κοινωνοῦντας μεγάλη τῇ φωνῇ ἀπεφήνατο” (PG τ. 99, στλ. 1049A).

Ζητῶ ὅπωςδήποτε συγγνώμην, διότι ἐπεξετάθην, ἀλλ’ ἐλπίζω εἰς μίαν ἀφύπνισιν τῆς Συνοδικῆς Συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς σύγκλησιν μιᾶς Γενικῆς Συνόδου κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ ἄρσιν τῆς διαιρέσεως τῶν Ὁρθόδοξων.

Πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν στρέφατε καὶ Σεῖς - οἱ Ρῶσοι ἀδελφοί μας τοῦ Βορρᾶ - ὅλην Σας τὴν προσπάθειαν, ἐνημερώσατε τὸν Λαὸν τοῦ Θεοῦ, μείνατε ἀνυποχώρητοι ἔναντι τῶν Οἰκουμενιστῶν καὶ μὴ προδώσετε τὰ Ἅγια Αἵματα

τῶν Νεομαρτύρων Σας, τὰ ὁποῖα ἐπότισαν τὸ ἔδαφος τῆς Ἁγίας Ρωσίας εἰς τοὺς ἐσχάτους αὐτοὺς καιροὺς καὶ ἀνεκαίνισαν τὴν Ἁγίαν Πίστιν μας...».

στ. Ὁρθόδοξος Ἀποτείχισις καὶ Ἑνστασις: ἡ μόνη σωτήριος λύσις

Η εἰδήσις, ἀκριβῶς μετὰ ἀπὸ ἓνα μῆνα (16.5.1996), ὅτι τὰ δύο Πατριαρχεῖα Μόσχας καὶ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ ταυτόχρονη δῆλωσί τους συνεφώνησαν γιὰ τὸ Ἑσθονικὸ Ζήτημα καὶ ἀπεκατέστησαν τὶς σχέσεις τους²⁵ (μετὰ τὴν συμβολὴ μάλιστα τῶν δύο Οἰκουμενιστικῶν Ὄργανισμῶν τῆς Γενεύης «Π.Σ.Ε.» καὶ «Κ.Ε.Κ.»)²⁶, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐορτὴ (3.6.1996) τῶν πενήντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ «Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων» τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, μᾶς ἐδικαίωσαν πλήρως.

Ἄλλα καὶ ἀπέδειξαν μετὰ τὸν πιὸ σαφῆ τρόπο στοὺς Ρώσους ἀντι-οικουμενιστάς, ὅτι οἱ λεγόμενες Διαχριστιανικὲς καὶ Διαθρησκειακὲς δραστηριότητες τῆς Μόσχας δὲν τοὺς ἀφήνουν ἄλλα περιθώρια ἐπιλογῆς, ἂν θέλουν νὰ παραμείνουν Γνήσιοι Ὁρθόδοξοι: ἡ μόνη σωτήριος λύσις εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Ἀποτείχισις καὶ Ἑνστασις, μέσα στὰ πλαίσια τῆς Συνοδικῆς καὶ Πατερικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας.

Εἶναι ὄντως οἰκονομία Θεοῦ ἡ ὑπαρξὶς ἐντὸς τῆς πρώην ΕΣΣΔ τῆς «Ἐλευθέρως Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», στὰ ὅρια τῆς ὁποίας διασώζεται ἀνεπιφυλάκτως ἡ γνησιότης τῆς Ἁγίας Πίστεώς μας²⁷.

Κατακλείομε, ἐπαναλαμβάνοντες τὴν προτροπὴν μας:

«Ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ πρέπει... νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ ποιμένας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαβρωθῆ ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκκλησιολογικὴν αἵρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ».

Γένοιτο!

(*) Περιοδ. «Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις», ἀριθ. 19-20/Ἰανουάριος-Ἰούνιος 1996, σελ. 65-72.

1. Sarah Karush, «An anniversary reminds Russia of church's battle to survive», περιοδ. «**Ecumenical News International**» (Ε.Ν.Ι.) Γενεύης, Νο 11/11.6.1996, pp. 23-24, ὑπογραμ. ἡμέτ.
2. Πέρισι (19-24.6.1995) ἔγινε Σύσκεψις στὸ Σαμπεζὺ τῆς Γενεύης, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ «Π.Σ.Ε.». Συμμετείχαν ὀρθόδοξοι, Ἀντιχάλκηδόνιοι καὶ ἀνώτερα στελέχη τοῦ Συμβουλίου. Ἡ «Συνάντησις» ἀσχολήθηκε ἐκτενῶς μὲ τὸ θέμα «*Κοινὴ κατανόησις καὶ θεώρησις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν*» (Βλ. περιοδ. «**Ἐπίσκεψις**», ἀριθ. 519/30.6.1995, σελ. 24 καὶ περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**» Γενεύης, ΙΑ-1995/7-8 καὶ 10-12).
3. Andrei Zolotov, «*Russian church ponders sensitive relationships*», περιοδ. «**Ε.Ν.Ι.**», Νο 4/27.2.1996, pp. 16-17, ὑπογραμ. ἡμέτ.
4. Jonathan Luxmoore, «*Russian church urged to withdraw from ecumenical organisations*», περιοδ. «**Ε.Ν.Ι.**», Νο 7/5.12.1994, pp. 7-8.
5. Περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**», Ι-1994/11-12, σελ. 5: «*Οἱ σχέσεις τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας μὲ τὸ ΠΣΕ καὶ τὸ ΚΕΚ*»· ἐπίσης Μ. Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Τσέτση, «*Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις*», αὐτόθι, σελ. 1, ὑπογραμ. ἡμέτ.
6. Περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**», Ι-1994/11-12, σελ. 5: «*Οἱ σχέσεις τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας μὲ τὸ ΠΣΕ καὶ τὸ ΚΕΚ*», ὑπογραμ. ἡμέτ.· βλ. ἐπίσης: περιοδ. «**Ἐπίσκεψις**», ἀριθ. 512/31.12.1994, σελ. 11: «*Συνῆλθε στὴ Μόσχα ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας*»· ἔφημερ. «**Καθολικὴ**», ἀριθ. 2764/10.1.1995, σελ. 4: «*Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας ἐναντι τοῦ ΠΣΕ καὶ τοῦ ΚΕΚ*».
7. Περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**», ἐνθ' ἄνωτ., ὑπογραμ. ἡμέτ.
8. Αὐτόθι, ὑπογραμ. ἡμέτ.
9. Ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου «*Σχετικῶς μὲ τὴν Σχέσιν τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς Δια-Χριστιανικὴν Συνεργασίαν μὲ σκοπὸν τὴν Ἐνότητα*» (ἔχομε στὸ Ἄρχεῖο μας τὸ πλῆρες κείμενο ρωσιστί).
10. Περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**», ἐνθ' ἄνωτ., ὑπογραμ. ἡμέτ.
11. Περιοδ. «**Ε.Ν.Ι.**», Νο 8/19.12.1994, pp. 6-7: «*Russian Orthodox Church rejects call for isolation*».
12. Εἶναι ἀξιπρόσεκτο, ὅτι τὴν ἴδια περίοδο ὁ Λατινόφωνος καὶ Οἰκουμενιστὴς μητροπολίτης τοῦ Φαναρίου Ἡλιοπόλεως καὶ Θεύρων κ. Ἀθανάσιος ἀπὸ τοῦ Ἰαμβώνος, κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς Θρονικῆς Ἑορτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως (30.11.1994), ἐνώπιον ὄλου τοῦ φάσματος τῶν ἑτεροδόξων, ἔθρισε τοὺς εὐσεβεῖς Ὁρθοδόξους ὡς ἑξῆς:
«*Μερικοὶ ἡμέτεροι εἰδήμονες καὶ μὴ “ὑπερορθόδοξοι”, διαφόρων τάξεων καὶ ἀποχρώσεων, τυπικοὶ τ.ἔ. συνήθως ἐκπρόσωποι τοῦ μωυλάζοντος ἐπαρχιωτισμοῦ, ἢ ἀκόμη χειρότερον τοῦ νεοπροτεσταντικοῦ πολιτειοκρατικοῦ καισαροπατισμοῦ καὶ τοῦ παρεκκλησιαστικοῦ νεοεσσεθισμοῦ, εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως καταφέρονται διαιῶς σχετικῶς πρὸς τοὺς διαλόγους... Ἄλλου ἅς ζητήσουν, λοιπόν, οἱ κύριοι αὐτοὶ διέξοδον εἰς τὰ ἀδιέξοδα τούς!*!...
(Βλ. περιοδ. «**Ἐπίσκεψις**», ἀριθ. 512/31.12.1994, σελ. 17, ὑπογραμ. ἡμέτ.).
13. Μ. Π. Γεωργίου Τσέτση, «*Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις*», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 2, ὑπογραμ. ἡμέτ.
14. Περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**», Ι-1994/10, σελ. 6: «*Συνῆλθε τὸ Ἔγκο Φόρουμ ἐπὶ τῶν διμερῶν θεολογικῶν διαλόγων*»· ἔφημερ. «**Καθολικὴ**», ἀριθ. 2759/29.11.1994, σελ. 4: «*Ἀπαραίτητοι ὄροι ἀποδοχῆς τῶν συμπεφανημένων*»· Μ. Π. Γεωργίου Τσέτση, «*Οἱ Διμερεῖς Θεολογικοὶ Διάλογοι μεταξὺ ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν σὲ συνάφεια πρὸς τοὺς Διμερεῖς Διαλόγους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*», περιοδ. «**Ὁρθοδοξία**», Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 1995, σελ. 261.

15. Βλ. «'Απάντησιν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν Ἀνατολῆς πρὸς τὸν Πάπαν Πιον Θ' / 1848», Ἰ. Καμῖρη, Δ.Σ.Μ., τ. Β', σελ. 920, § 17.
16. **Γεωργίου Φλωρόφσκυ**, Ἁγία Γραφή-Ἐκκλησία-Παράδοσις, σελ. 71, 73 καὶ 75, μτφρ. Δημητρίου Τσάμη, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1976, ὑπογραμ. ἡμέτ.
- **Ὁ εὐσεβὴς Λαὸς** τοῦ Θεοῦ ἔχει δικαίωμα νὰ «καθαίρεση» ἕναν Ἐπίσκοπο; Ἐν τῷ Ἐπισκόπῳ ἐκάστη Τοπικὴ Ἐκκλησία δίδνει τὴν οἰκουμενικὴ ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐνόητά Της «σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις». Ὅταν οἱ εὐσεβεῖς δὲν ἀναγνωρίζουν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου τὸν φορέα τῆς Ἀποστολικῆς Πίστεως καὶ Ἀληθείας, ἔχουν τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τὸ καθήκον νὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ λειτουργήσῃ ὡς πατὴρ τῆς Τοπικῆς Εὐχαριστιακῆς Κοινότητος. Ἡ πρᾶξις αὐτὴ τοῦ Λαοῦ ἀποτελεῖ «καθαίρειν», τὴν ὁποία κατόπιν ἐπισφραγίζει ἡ συνοδικὴ «καθαίρεισις» (πρβλ. «Συνοδικὴ Διάγνωσις», ΙΕ' Ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Ἱ. Συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει). «Καθαίρεισις» τοιαύτης φύσεως, μὲ τὴν καθοριστικὴν συμβολὴν τοῦ εὐσεβοῦς Λαοῦ, ἔγιναν πολλάκις στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας.
17. **Ν. Α. Ματούκα**, Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ Θεολογία, τ. Β', σελ. 442 καὶ 448, Θεσσαλονίκη 1985.
18. **Μητροπολίτου Τρανσυλβανίας Ἀντωνίου Πλαμαντεάλα**, «Σύγχρονη Ὁρθοδοξία - Σύγχρονος Κόσμος. Προβλήματα τῆς συγχρόνου Ὁρθοδοξίας καὶ εἰδικὰ οἱ σχέσεις αὐτῆς μὲ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησιν», περιοδ. «Ἐκκλησία», ἀριθ. 13/1-15.9.1994, σελ. 500α.
19. **Μ. Π. Γεωργίου Τσέτση**, «Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις», περιοδ. «Ἐνημέρωσις», ἐνθ' ἄνωτ., ὑπογραμ. ἡμέτ.
20. Βλ. «Κανονισμὸν Λειτουργίας Προσνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων», Ἄρθρον 16, περιοδ. «Ἐπίσκοπις», ἀριθ. 369/15.12.1986, σελ. 5, ὑπογραμ. ἡμέτ.
21. Βλ. περιοδ. «Ἐπίσκοπις», αὐτόθι, σελ. 9, μετέωρος ὑποσημείωσις!
22. Ἐφημερ. «Καθολικὴ», ἀριθ. 2753/18.10.1994, σελ. 4: «Θὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Πάπα ὁ Πατριάρχης τὸν Ἰούνιο», ὑπογραμ. ἡμέτ.
23. Βλ. περιοδ. «Ἐπίσκοπις», ἀριθ. 528/29.2.1996, σελ. 10: «Ἐκλογὴ νέου Μητροπολίτου Ἁγίας Πετρούπολεως καὶ Λάδογας», ὑπογραμ. ἡμέτ. Βλ. ἐπίσης περιοδ. «Ἐπίσκοπις», ἀριθ. 524/30.11.1995, σελ. 11: «Ἐκοιμήθη ὁ Μητροπολίτης Ἁγίας Πετρούπολεως Ἰωάννης».
24. Σχετικὰ μὲ τὸ Ἑσθονικὸ Ζήτημα δλέπε: Περιοδ. «Ἐπίσκοπις», ἀριθ. 527/31.1.1996, σελ. 5: «Ἐπίσημη ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας στὴν Κωνσταντινούπολη» (3.1.1996)· περιοδ. «Ἐπίσκοπις», ἀριθ. 528/29.2.1996, σελ. 2-8: «Ἐπανάδοση τῆς αὐτονομίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑσθονίας ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο» (20.2.1996)· Ἄριστειδου Πανώτη, «Τὸ Ἑσθονικὸ Ἐκκλησιαστικὸ Πρόβλημα», ἐφημερ. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ἀριθ. 411/16.3.1996, σελ. 1 καὶ 7· **Μ. Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Τσέτση**, «Σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸ Ἑσθονικὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ζήτημα», περιοδ. «Ἐνημέρωσις», ΙΒ-1996/3, σελ. 1-3 (ἀνεδημοσιεῦθη στὸ περιοδ. «Ἐπίσκοπις», ἀριθ. 529/31.3.1996, σελ. 5-8)· περιοδ. «Ἐνημέρωσις», ΙΒ-1996/3, σελ. 4: «Οἱ Γενικοὶ Γραμματεῖς τοῦ ΠΣΕ καὶ τοῦ ΚΕΚ ἐξέφρασαν ἀνησυχίας γιὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἑσθονικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ θέματος» (ἀνεδημοσιεῦθη στὸ περιοδ. «Ἐκκλησία», 1-15.4.1996, σελ. 2856, στήλῃ «Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά»)· **Μ. Π. Γ. Τσέτση**, «Ἡ πολιτικὴ διάστασις τοῦ Ἑσθονικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ζητήματος», περιοδ. «Ἐνημέρωσις», ΙΒ-1996/4, σελ. 1-3· περιοδ. «Ε.Ν.Ι.», No 4/27.2.1996, p. 4: «Estonia dispute may cause major split between Orthodox leaders»· **Edmund Doogue**, «Patriarchate defends intervention as Estonia conflict continues»· καὶ «Orthodox church split could threaten ecumenical relations», περιοδ. «Ε.Ν.Ι.», No 5/12.3.1996, pp. 15-18· **Andrei Zolotov**, «Estonia conflict threatens unity of Orthodox churches», αὐτόθι, pp. 34-36· **Andrei Zolotov**, «Church dispute prompts mass protest in Estonian capital», περιοδ. «Ε.Ν.Ι.», No 6/26.3.1996, pp.

14-15: **Edmund Doogue**, «*Orthodox leader complains about trivilisation by Time magazine*», αὐτόθι, π. 15· περιοδ. «**Irenikon**», 1996/No 1, pp. 96-108: § «*Relations interorthodoxes: crise entre Moscou et Constantinople*».

25. **Andrei Zolotov**, «*Orthodox churches heal rift over Estonian church*», περιοδ. «**E.N.I.**», No 10/28.5.1996, π. 3· ἔφημερ. «**Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια**», ἀριθ. φ. 414/16.5-1.6.1996, σελ. 3: «*Προσέγγιση Μ.τ.Χ.Ε. με Πατριαρχεῖο Μόσχας*» περιοδ. «**Sourozh**», No 64/May 1996, pp. 47-48 (στίλη «**News Items**», πηγὴ περιοδ. «**SOP**», No 209/June 1996, π. 1)· **Ι. Μ. Κονιδάση**, «*Εὐτυχὴς κατάληξη*», ἔφημ. «**Τὸ Βῆμα**», 2.6.1996· περιοδ. «**Ἐκκλησία**», ἀριθ. 11/1-15 Ἰουλίου 1996, σελ. 509α: «*Συμφωνία τῶν Πατριαρχείων*».
26. Βλ. περιοδ. «**Ἐνημέρωσις**», IB-1996/3, σελ. 4: «*Οἱ Γενικοὶ Γραμματεῖς τοῦ ΠΣΕ καὶ τοῦ ΚΕΚ ἐξέφρασαν ἀνησυχίες γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ Ἑσθονικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ θέματος*».
27. Γιὰ τὴν «*Ἐλευθέρᾳ Ρωσικῇ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησίᾳ*» δῆλεπε μία πρώτη προσέγγισι στὸ περιοδ. «**Ἅγιος Κυπριανός**», ἀριθ. 272/Μαῖος - Ἰούνιος 1996, σελ. 121-130: «*Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῶν Ἐνισταμένων κοινωεῖ μετὰ τὴν Ἐλευθέρᾳ Ρωσικῇ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησίᾳ*».